

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА

I година

СООБРАЌАЈНА СТРУКА

Техничар за транспорт и шпедиција

Техничар за патен сообраќај

Техничар за железнички сообраќај

Скопје, 2005 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: Превозни средства

1.2. Образовен профил и струка на кои им припаѓа наставниот предмет

1.2.1. Образовен профил: Техничар за транспорт и шпедиција со четиригодишно образование

1.2.2. Струка: Сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Стручно образование: заеднички предмет за структурата

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: Прва година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: Задолжителен наставен предмет за структурата

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

- учениците да го сватат значењето, местото и улогата на превозните средства;
- учениците да се запознаат со различните видови на превозни средства од патниот, железничкиот, водниот, воздушниот и од останатите видови на сообраќај;
- на учениците да им се истакне потребата од познавањето на основните технички карактеристики на превозните средства;
- учениците да ги разберат основните експлоатациони карактеристики на превозните средства;
- учениците да се запознаат со еколошките стандарди за одредени превозни средства;
- учениците да ја разберат улогата на еколошките стандарди за здрава и чиста животна средина;
- учениците да се запознаат со средствата на интегралниот и интермодалниот транспорт.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ НИВОА НА ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметот **техничко образование** од основно образование.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1	2	3	4	5
1. ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА НА ПАТНИОТ СООБРАЌАЈ	16	Ученикот: - да се запознае со развојот и поделбата на превозните средства на патниот сообраќај; - да знае да ги идентификува и препознава основните технички и експлоатациони карактеристики на патните превозни средства; - да се запознае со основната теорија на движење на патните превозни средства, стабилноста на возилата и управливоста.	Наставникот : - дава кус вовед за развојот и поделбата на патните превозни средства; - со конкретни примери ја објаснува идентификацијата и препознавањето на основните карактеристики на патните превозни средства, стабилноста и управливоста.	- Основи на сообраќај и транспорт - Сообраќајна инфраструктура.
2. ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ СООБРАЌАЈ	16	- да се запознае со значењето, развојот и поделбата на железничките превозни средства; - да ги разбере видовите на влечни и превозни средства во железничкиот сообраќај; - да ги идентификува разликите помеѓу електрична и дизел електрична влеча; - да ја свати поделбата според намената на железничките превозни средства.	- ги објаснува основните поделби, развој и значење на железничките превозни средства; - демонстрира примери и ја објаснува улогата на различната влеча во железничкиот сообраќај; - ги објаснува современите системи за превоз во железничкиот сообраќај, како и нивните карактеристики.	- Основи на сообраќај и транспорт - Сообраќајна инфраструктура.

1	2	3	4	5
3. ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА НА ВОДНИОТ СООБРАЌАЈ	8	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со значењето, развојот и поделбата на превозните средства во водниот сообраќај; - да ја разбере основната теорија на пловење; - да ја идентификува опремата кај овие превозни средства; - да се запознае со основната теорија на стабилност на водните превозни средства. 	<ul style="list-style-type: none"> - ги објаснува основните поделби, развој и значење на водните превозни средства; - демонстрира примери и ја објаснува теоријата на пловење и стабилност на водните превозни средства; - ги објаснува современите системи и опрема кај водните превозни средства. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основи на сообраќај и транспорт -Сообраќајна инфраструктура.
4. ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА НА ВОЗДУШНИОТ СООБРАЌАЈ	12	<ul style="list-style-type: none"> -да се запознае со значењето, улогата и развојот на воздушниот сообраќај; -да ја разбере поделбата на разните видови на воздухопловни средства; -да ја идентификува опремата кај овие превозни средства; -да се запознае со основната теорија на летање и стабилност на воздушните превозни средства. 	<ul style="list-style-type: none"> - ги објаснува основните поделби, развој и значење на воздушните превозни средства; - демонстрира примери и ја објаснува теоријата на летање и стабилност на воздушните превозни средства; - ги објаснува современите системи и опрема кај воздушните превозни средства. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основи на сообраќај и транспорт -Сообраќајна инфраструктура.

1	2	3	4	5
<p>5. ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА НА ОСТАНАТИТЕ ВИДОВИ НА СООБРАЌАЈ</p>	<p>6</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со значењето, улогата и развојот на останатите видови на сообраќај; - да ја разбере улогата и значењето на останатите видови на сообраќај; - да ја идентификува опремата кај овие видови на сообраќај; - да се запознае со основните на цевководниот превоз, превозот со жичарници, како и современите видови на сообраќај. 	<ul style="list-style-type: none"> - ги објаснува основните карактеристики на останатите видови на сообраќај; - демонстрира примери и ја објаснува теоријата на стабилност и движење на останатите видови на сообраќај; - ги објаснува современите системи кај овие видови на сообраќај. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основи на сообраќај и транспорт; - Сообраќајна инфраструктура.
<p>6. ЕКОЛОШКИ СТАНДАРДИ ЗА ПРЕВОЗНИТЕ СРЕДСТВА.</p>	<p>8</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да ги запознае еколошките стандарди на одделните видови на превозни средства; - да ги осознае последиците по животната и работна средина од недоволните еколошки перформанси на превозните средства; - да ги запознае основните заштитни мерки, правила и прописи за спроведување на еколошките стандарди; - да ги осознае условите кои треба да се исполнуваат за да едно превозно средство добие префикс ЕКО - возило. 	<ul style="list-style-type: none"> - укажува на важноста од познавањето на еколошките стандарди; - презентира примери за правилно детектирање на последиците од отсуство на еко - стандарди; - го објаснува начинот на контрола на еколошките стандарди, како и законските прописи за нивно исполнување. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основи на сообраќај и транспорт - Сообраќајна инфраструктура.

7. СРЕДСТВА НА ИНТЕГРАЛНИОТ И ИНТЕРМОДАЛНИОТ ТРАНСПОРТ	6	<ul style="list-style-type: none"> - да знае да ги идентификува разликите помеѓу интегрален, комбиниран, мултимодален и интермодален транспорт; - да ја осознае улогата на палетата и контејнерот во современите транспортни технологии; - да знае да ги дефинира позитивните ефекти од средствата на интегралниот и интермодалниот транспорт. 	<ul style="list-style-type: none"> - укажува на значењето на средствата на интегралниот и интермодалниот транспорт, како најсовремени транспортни системи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основи на сообраќај и транспорт; - Сообраќајна инфраструктура.
---	----------	---	---	---

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во текот на воспитно-образовниот процес се применуваат следните наставни методи: фронтална, групна, демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците, гледање на видео снимки и друго.

Активности на ученикот: да слушаат, набљудуваат, прибележуваат, применуваат односи и законитости во групи и независно и др.

Активностите на наставникот главно се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира на табла, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите и др.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Процесот на учење и практичната обука по предметот „Превозни средства“ треба да се изведува преку стручно-теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови како и проектни задачи и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часови во четири тромесечја и во две полугодија.

4.4. Наставни средства и помагала

- аудио - визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература;

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Постигањата на учениците се вреднуваат усно, писмено и со изработка на домашни задачи.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет Превозни средства треба да ги поседува следните педагошки , персонални и професионални карактеристики : да е физички и психички здрав, да владее со македонскиот јазик и кирилското писмо, да нема говорни мани, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

1. Завршени студии по сообраќај, ВИИ-1 степен. Наставниците треба да поседуваат педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит
2. Завршени студии по ПТО.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет Превозни средства наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или спордна дејност е проблематиката на превозните средства, транспортот и шпедицијата.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: 2005 година

7.2. Состав на работната група:

1. Крсте Василески - Биро за развој на образованието
2. м-р Иле Цветановски - Технички факултет - Битола
3. Благоја Јованов - ДАСУ "Боро Петрушевски" - Скопје
4. Славчо Хаџиски - ДПТУ "Никола Карев" - Струмица

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2005 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма ја одобри (донесе): Министерот за образование и наука со решение бр. 11-4189/2 од 19.07.2005 година.